

1. Obiekt

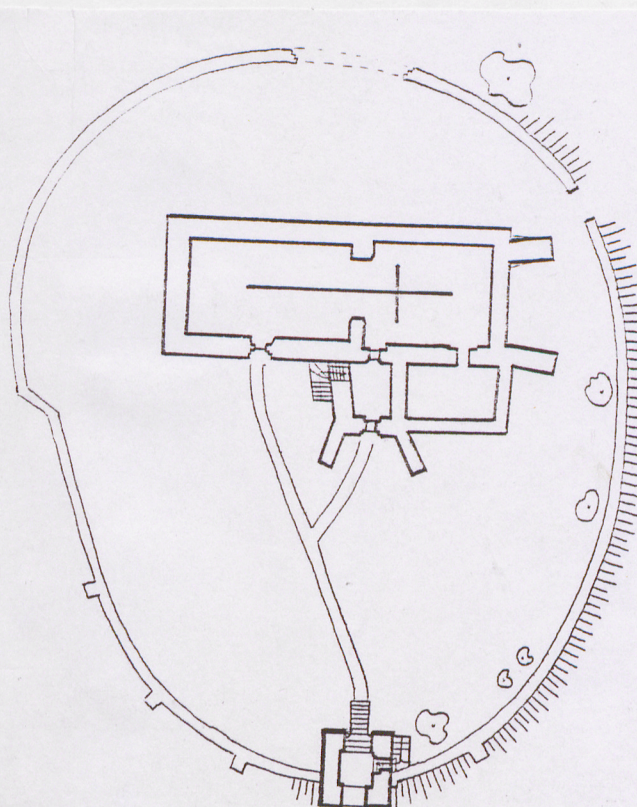
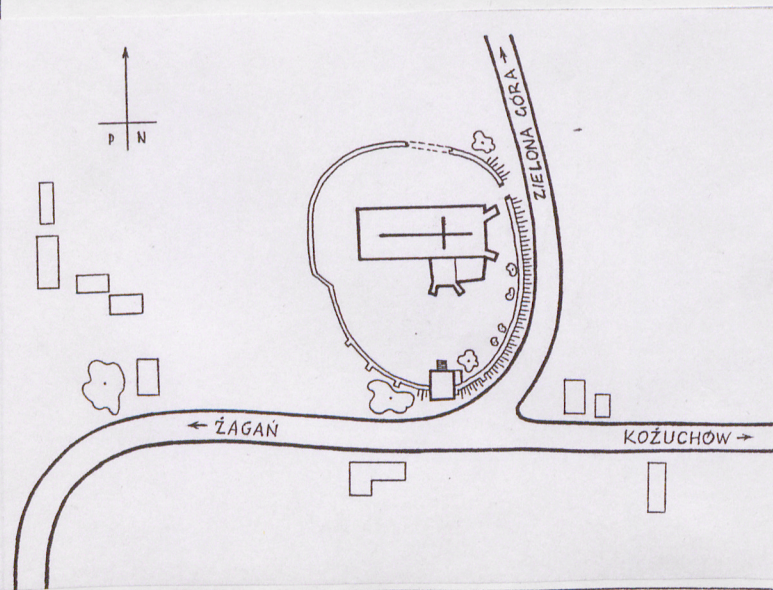
KOŚCIÓŁ FIL. P.W. NARODZENIA NMP

2. Czas powstania
4 ćw. XIII w.

3. Miejscowość

CHOTKÓW

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Chotków, północno-wschodnia część
wsi
nr hipoteczny...

5. Przynależność administracyjna

województwo lubuskie
gmina Brzeźnica
powiat ŻAGANSKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Hertwigswaldau

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo zielonogórskie
powiat Żagań

8. Właściciel i jego adres
Parafia rzym.-kat. w Brzeźnicy

9. Użytkownik i jego adres

Gmina wyznaniowa w Chotkowie

10. Rejestr zabytków

Nr 323
570 data 5.06.1961

12. Autorzy, historia obiektu, określenia styl

Wieś powstała niewątpliwie w 1 połowie XIII wieku, a jej typ /łańcuchówka/ i nazwa niemiecka świadczą o kolonialnej genezie. Najstarsza wzmianka pochodzi z roku 1300 /Liber fundationis/. W 1328 wieś była w posiadaniu rodziny v. Nostitz, a od 1559 v. Schönaich. W latach 1596-1618 była w rękach v. Dohnów, potem Tschirnhaus i Prosskau. W 1732 roku Chotków kupiło miasto Szprotawa. Architektura kościoła wskazuje na jego powstanie w 4 ćwierci XIII wieku. Pierwsza wzmianka źródłowa jest z roku 1376. W 2 poł. XV wieku przebudowano kościół, poszerzając prezbiterium do rozmiarów nawy. Na początku XVI wieku dobudowano wieżę. W XVIII wieku przekształcono okna i dobudowano zakrystię. Plac przy kościele, który był cmentarzem, miał początkowo ogrodzenie z płotu. W XV wieku otoczony został murami z kamienia, z bramą w postaci czworobocznej wieży. W latach 1540 – 1668 kościół był w posiadaniu ewangelików, od 1750 r. filialny Żagania. W latach 1762 – 1774 nie był użytkowany. Kościół ma stylowe znamiona gotyczne.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Wieś zlokalizowana przy drodze biegnącej przez Stypułów do Kożuchowa i przez Dietrichowice do Żagania. Do tej trasy dochodzi droga łącząca Chotków z Zieloną Górą przez Niwiska i Ochłę. Kościół usytuowano w zakolu połączenia tych dróg na łagodnym wzniesieniu otoczonym murem kamiennym. Od strony zachodniej sąsiaduje z zabudowaną gospodarką. Podobnie od strony południowej i wschodniej z zabudową wzniesioną po drugiej stronie szosy. Od północy graniczy z gruntami uprawnymi i łąkami. Teren płaski w którym kościół stanowi istotną dominantę wysokościową. Materiał konstrukcyjny to kamień z użyciem cegły. Ściany otynkowane. Obramienia okien i drzwi pomalowane białą farbą emulsyjną. Sklepienie nawy sieciowe, prezbiterium nakryte sklepieniem krzyżowo-żebrowym ze zwornikami. Zakrystia z nowym stropem płaskim, w kruchcie sklepienie krzyżowe. Wieżba dachowa krokwiowo-belkowa. Trójkątne więźby spięte jętkami, podparte stolcami. Złącza ciesielskie kołkowane. Wieżba dachowa wieży czteropołaciowa. Połącze dachu zbiegają się w wieńczącej krótkiej kalenicy. Na jej narożnikach na słupach z kulami, chorągiewki /kurki wiatrowe/ z blachy. Pokrycie dachów ceramiczne, oraz blachą. W zachodniej części nawy posadzka ceramiczna, stara, pozostała część wybetonowana. W zakrystii podłoga z desek. Schody na chór muzyczny jednobiegowe. Zewnętrzne, na wieżę betonowe, jednobiegowe, w dolnej części wachlarzowe /3 stopnie/. Otwory okienne i drzwiowe zróżnicowane. Przejście z prezbiterium do zakrystii zamknięte spłaszczonym łukiem półkolistym. Z kruchty do prezbiterium analogiczne, dwuskokowo sfazowane. W zakrystii nisza zamknięta łukiem odcinkowym. Przejście z wieży do prezbiterium zamknięte także łukiem odcinkowym. Wejście do nawy poprzez portal kamienny profilowany ostrołukowy zamknięty trójlistem. Wejście do kruchty zamknięte półkoliście. Okna zamknięte łukami półkolistymi i odcinkowymi. Drzwi do nawy zewnętrzne z listwą czołową, drzwi z kruchty do prezbiterium także deskowe obite blachą ze starym zamkiem. Drzwi do wieży deskowe dwuwarstwowe, do zakrystii płycinowe, nowe z półkolistym nadświetłem dwupolowym. Drzwi mocowane na zawiasach pasowych. Kościół na rzucie prostokąta, jednonawowy o równej szerokości nawy z prezbiterium. Przy prezbiterium od południa prostokątna zakrystia a na styku prezbiterium i nawy na rzucie kwadratu wieża. Forma przestrzenna budynku składa się z dwóch zasadniczych brył. Potężnej kwadratowej wieży krytej namiotowym dachem i korpusu kościoła pokrytego dwuspadowym dachem. Dobudowana kruchta nie zakłóca bryły architektonicznej. Strych kościoła nie użytkowany. Elewację południową frontową akcentuje wieża wzmocniona potężnymi dwuskokowymi skarpami krytymi pulpitowymi daszkami. Na osi potrójnie rozgifione wejście, wyżej także okno nad nim ślepa blenda okienna, powyżej bliźniacze okienka zamknięte szczeblikowymi okiennicami pod gzymsem koronującym trzy okrągłe okienka ułożone w koniczynkę. Wieżę wieńczą zamocowane na kalenicy dwa kurki wiatrowe z datami 1721 i 1741. Wejście do nawy, poprzez pięciokrotne uskoki i wałki portalu ostrołukowego, przy licu ściany wzbogaconego łukiem trójlistnym. Z obu stron portalu okna o głębokich ościeżnicach zabezpieczone kutą dekoracyjną kratą. Od strony wschodniej przybudówki kryta pulpitowym blaszanym dachem doświetlona oknem, także okratowanym, umieszczonym pod gzymsem koronującym. Elewacja północna od wschodu opina trzyuskokowa skarpa wznmacniająca prezbiterium kościoła. Trzy okna o zróżnicowanej wysokości, rozmieszczone niesymetrycznie zostały także zabezpieczone dekoracyjnie kratą. Elewacja zachodnia tworzy surowa schodkowa ściana szczytowa. W głębi od strony południowej występuje poza nawą kościoła bryła wieży wsparta o dwuuskokową skarpę. Wejście do wieży przesunięte z osi w kierunku lica ściany kościoła. Elewację wschodnią organizuje schodkowa ściana szczytowa prezbiterium ze ślepą wnęką okienną i szeroką okienną, szerokimi trzyuskokowymi przyporami których pulpitowe daszki pokryto blachą cynkową. c.d. zał. Nr 1

14. Kubatura

ok. 4600 m³

15. Powierzchnia użytkowa

300 m²

16. Przeznaczenie pierwotne

sakralne

17. Użytkowanie obecne

sakralne

19. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

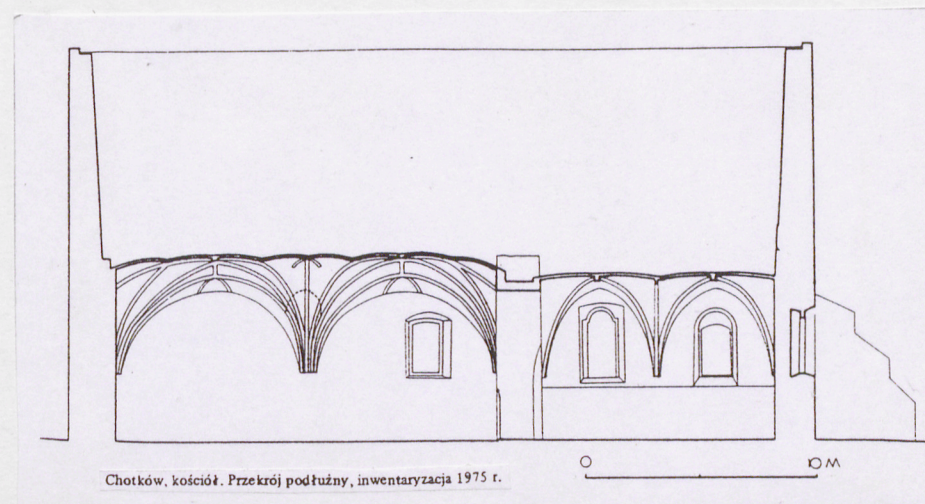
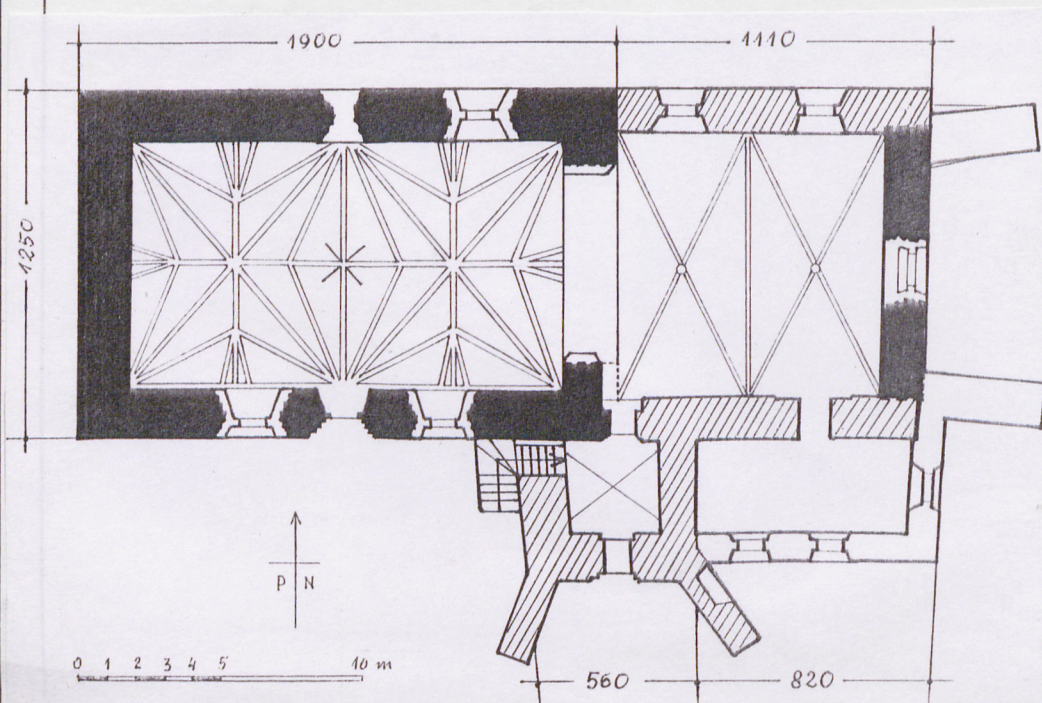
Kościół w stanie ogólnego zaniedbania. Mury we wnętrzu i na zewnątrz zawilgocone do wysokości 1,5 – 2 m. Pokrycie dachów wymaga pilnie wymiany. Rury i rynny spustowe zużyte w 80%, przeciekają. Mury zakrystii spękane. Tynki w dolnych partiach murów odpadają. Skrzydło gotyckiego tryptyku wymaga pilnie konserwacji /zawilgocone podłoże powoduje łuszczenie farby/. W drewnie żeruje kołatek.

18. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Po 1945 roku prowadzone były remonty bieżące i renowacyjne. Remontowano wielokrotnie dachy i odnawiano elewacje. W latach siedemdziesiątych otynkowano kamienne uprzednio elewacje. Podobnie postąpiono z murami otaczającymi plac przy kościele. Wówczas pobielono też piaskowcowy portal. Ceglana posadzkę zastąpiono betonową.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Do najpilniejszych zadań należy remont dachów. Natychmiastowej wymiany wymaga blacharka. We wnętrzu należy zlikwidować kołatkę, a ołtarz poddać konserwacji. Elewacjom trzeba przywrócić kamienne lico. Wszystkie prace uzgodnić ze służbą konserwatorską.

Chotków, kościół. Przekrój podłużny, inwentaryzacja 1975 r.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Teczka obiektu w zbiorach archiwalnych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

22. Bibliografia

T. Kozaczewski, *Wiejskie kościoły parafialne XIII wieku na Śląsku*, t. I, Wrocław 1990, s. 27 – 28.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatura)

F. B. Werner, rysunek piórką dworu i kościoła, rys. tuszem,

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Jan Muszyński, wrzesień 1999

plany, rysunki Stanisław Kowalski, wrzesień 1999

zdjęcia fotogr. Jan Muszyński, wrzesień 1999

Miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

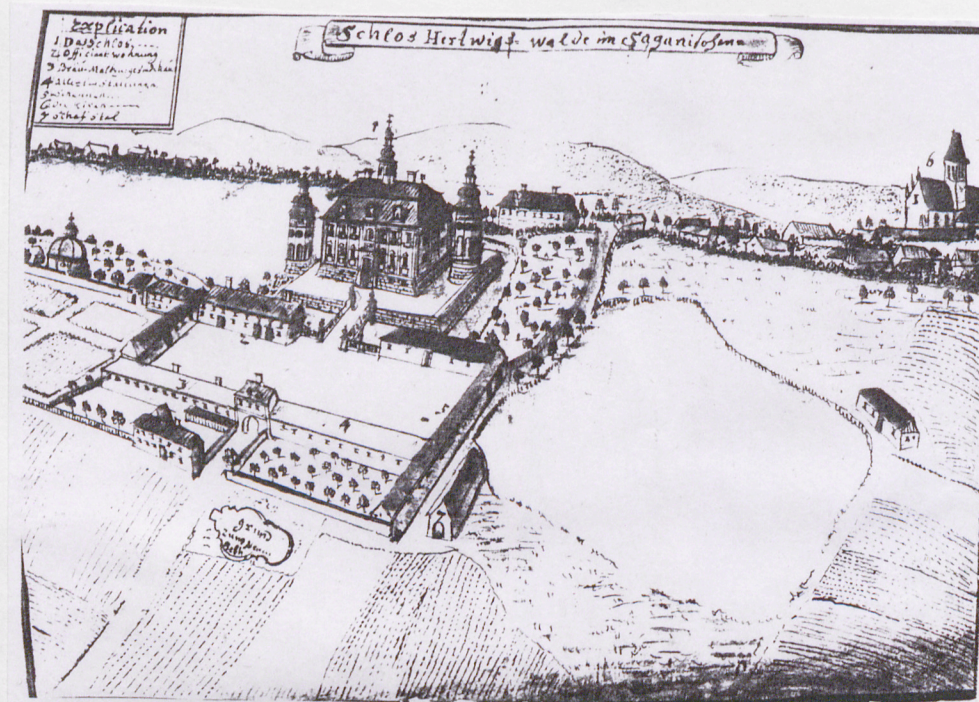
27. Załączniki

1. Miejscowość	CHOTKÓW	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina	BRZEŹNICA	KOŚCIÓŁ FIL. P.W. NARODZENIA NMP	Ikonografia, rysunek i fotografie
3. Województwo	LUBUSKIE		verte

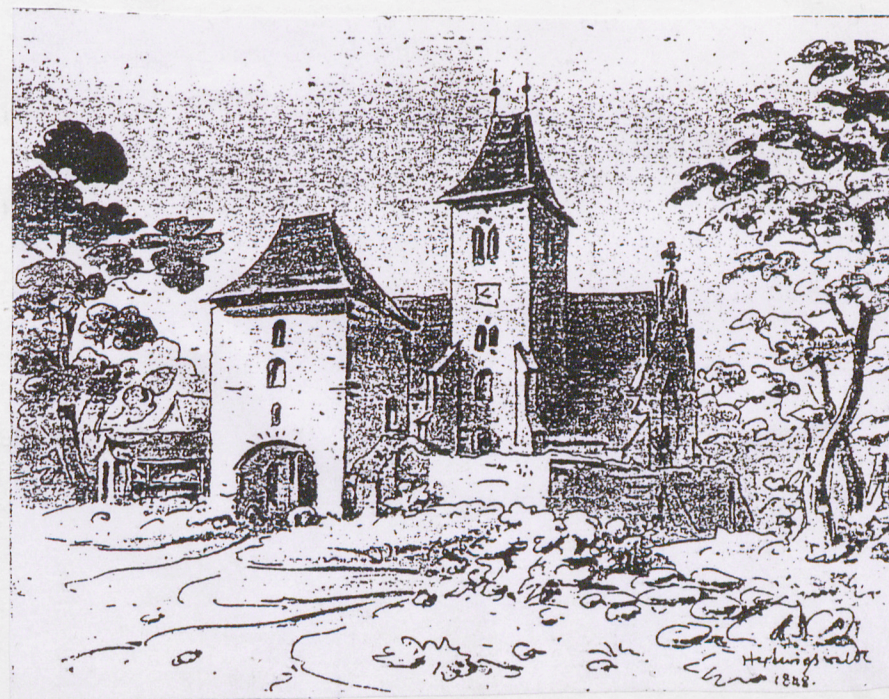
c. d. rubryki 13

Prawa przypora ukazuje spoza tynku lico kamienno-ceglanej konstrukcji. Od strony południowej pod okap dachu prezbiterium dochodzi pulpitowy daszek przybudówki. Wnętrze kościoła o zróżnicowanych poziomach. Prezbiterium poza łukiem tęczowym zamkniętym koszowo podniesione o jeden stopień. Wejście z zewnątrz do nawy obniżone o trzy stopnie. Wieżę z kruchtą w przyziemiu wyposażono w lokalność na piętrze. Chór muzyczny oddzielony płaskim parapetem podtrzymywany 12-toma słupami drewnianymi. Na jednym z nich data : 1568 r. Kościół wyposażony w ołtarz gotycki. W kwaterach Zwiastowanie, Nawiedzenie, Boże Narodzenie i Pokłon trzech króli. W ołtarzu rzeźby św. Krzysztofa, August^{yna} i Jana Niepomucena. Ołtarze boczne późnobarokowe. Chrzcielnica kamienna polichromowana, renesansowa. Na ścianie północnej dwie płyty nagrobne. Kościół posiada instalację odgromową i elektryczną.

Rysunek dworu i kościoła wg. F. B. Wenera około 1750

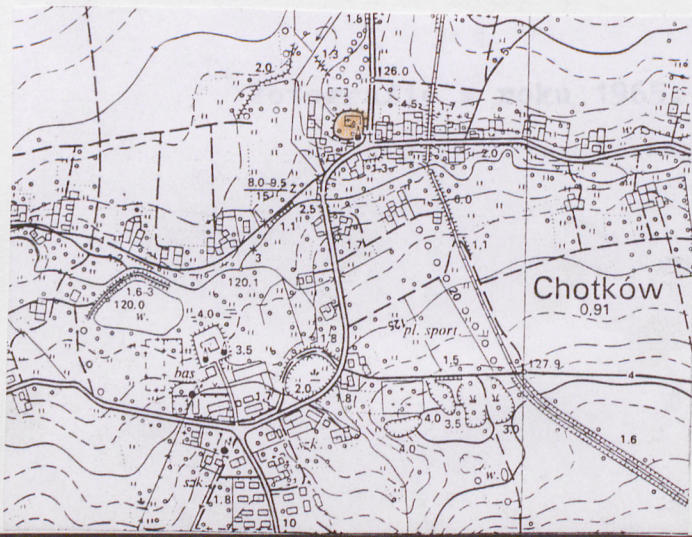

Rysunek L. D. Schatzberga z 1848r.

Portal. Wejście do nawy.

Bryła kościoła i bramy przed otynkowaniem.
Fotografie z roku 1965.

Orientacja

1. Miejscowość
CHOTKÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
KOŚCIÓŁ POD WEZW. NMP

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

1. Widok od strony północ-wschodniej.
2. 3. Fragment fasady kościoła. Widok od strony południowej.

Wkładkę założył: JAN MUŻYŃSKI 10-X-99
(imie, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Druk. Swiebodzin 93 08, 85 500

Wejście na wieżę, wid. od strony połud-zachodniej.

Przypora od strony północ-zachodniej.